

เทศน์เช้า วันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๕๕

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เราเกิดมาเป็นคน เราเกิดมาเป็นคนนะ เป็นสัตว์ประเสริฐ เป็นผู้ที่ปรารถนาความร่วมมือเป็นสุข เกิดมาชาตินี้ขอให้อยู่ร่วมเย็นเป็นสุข ถ้าเกิดตายๆ ไปชาติหน้าต่อไป ถ้ามี ถ้ามีนะ ความรู้สึกของกิเลสมันบอกไม่มี “ถ้ามี” เราทำบุญกุศลของเรา เราเกิดในภพชาติหน้าไป ความ เป็นอยู่ของเรามันจะไม่อึดคัดขาดแคลนจนเกินไป นี่เราทำของเราเพราะเราเชื่อใน พระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาสอนถึงการเวียนตายเวียนเกิด เพราะมีการเวียนตายเวียนเกิด

เวลาคนเกิดมา เกิดเป็นมนุษย์เหมือนกัน แต่อ่านาจาสนาบารมีของคนมันไม่เท่ากัน พอ มันไม่เท่ากัน ทำสิ่งใดไปมันถึงขาดตกบกพร่องไปไม่เสมอกัน ความไม่เสมอกัน แต่เราเรียกร้อง ความเสรีภาพ เรียกร้องสิทธิเสรีภาพว่าต้องเสมอกันโดยระบบประชาธิปไตย เวลาเขาเรียกร้อง เสรีภาพ เห็นไหม คูตี คูข่าว มันกราดยิงทีหนึ่ง ๔๐-๕๐ คน กราดยิงทีหนึ่ง ๓๐-๔๐ คน กราดยิงที หนึ่ง ๒๐-๓๐ คน นี่เสรีภาพ เรียกร้องเสรีภาพ ความเสรีภาพของเขา ความเสมอภาคของเขา ด้วย ความรู้สึกนึกคิดของเขา แต่เขาทำลายคนอื่นด้วยความเจ็บช้ำน้ำใจ

ผู้ที่ได้รับผลกระทบ เห็นไหม มันเสียอกเสียใจ มันสะเทือนใจไหม ด้วยความคิดว่าสิทธิ เสรีภาพ สิทธิเสรีภาพของตัวเอง แต่ไปทำลายคนอื่น เป็นสิทธิเสรีภาพใหม่ ความเป็นเสรีภาพของตัวเอง มันต้องอยู่ในหัวใจของตัวเอง ความเป็นเสรีภาพของตัวเอง เพราะเขาไม่ได้เชื่อในพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนา เห็นไหม เวียนตายเวียนเกิด มันมีที่มาที่ไปไง ทำไมเราเป็นแบบนี้ละ ถ้าเราเป็น แบบนี้ เราน้อยเนื้อต่ำใจในชีวิตของเราใช่ไหม เราโดนบีบบังคับด้วยสังคมใช่ไหม เราก็ประชดมัน ซะ ทำลายมันหมดเลย ด้วยการเรียกร้องความเป็นเสรีภาพ

เสรีภาพนะ เวลาเศรษฐกิจมันตกต่ำ เห็นไหม มีคนที่จิตใจเขาเป็นธรรมที่เขามีฐานะพอ ช่วยเหลือเจือจานกันได้นะ เขาเอาแบ่งก็ไปแจก เขาไปแจกทีละคน แล้วเขาแอบแจกคนทุกซ์คน

ยาก นีลทิฐิเสรีภาพเหมือนกัน จิตใจของเขามีคุณงามความดีของเขา จิตใจของเขามีเมตตาของเขา จิตใจของเขาเห็นความทุกข์ของคน เขาอยากจะช่วยเหลือเจือจาน เขาอยากแบ่งปัน อยากแบ่งปัน ความทุกข์ความยากนั้นด้วยความเจือจานของเขา นีลจิตใจของคนที่เป็นคุณงามความดี เขาทำสิ่งดีๆ เพราะจิตใจของเขาคิดถึงที่ดีๆ จิตใจที่ดีมันมาจากไหนล่ะ? มันมาจากการกล่อมเกลา มาจากการดูแลใจ

เราก็ดูแลของเราหมดคนะ เราอยากดูแลให้ลูกหลานของเราเป็นคนดีๆ ทั้งนั้นแหละ ทำไมลูกหลานมันทำไม่สมควรปรารถนา ทำไมไม่ได้ตั้งใจของเรา? มันไม่ได้ตั้งใจของเราหรอก เพราะเขามีความรู้สึกนึกคิดเหมือนกัน เขาก็มีความรู้สึกนึกคิดของเขา เราก็มีความรู้สึกนึกคิดของเรา ถ้าเรามีความรู้สึกนึกคิดของเรา เราพูดได้เพราะอะไร เพราะเรามีประสบการณ์ของชีวิตไง เราผ่านชีวิตนี้มาก่อนเขา เราเห็นมาก่อนเขา เราก็อยากให้เขาไม่เกิดอุปสรรคแบบที่เราเคยพบมา แต่ด้วยตามวัยของเขา เขาไม่เชื่อเราหรอก เขาต้องได้มีประสบการณ์ของเขา เขาถึงเชื่อของเขา นีลพูดถึงลิตทิฐิเสรีภาพนะ

แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนเราในพุทธศาสนา พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ แก้วสารพัดนึก รัตนตรัย เห็นไหม ถ้าเราเกิดมาเป็นฆราวาส ฆราวาสธรรม เราก็เสียสละเพื่อทำคุณงามความดีของเรา เสียสละเพื่อเหตุใด

“กลิ่นของศีลหอมทวนลม”

เราเป็นคนที่ไม่เอารัดเอาเปรียบ ไม่บีบบังคับใคร ผู้หลัก ผู้ใหญ่ในสังคมเขาจะบอกคนคนนี้เป็นคนดี ถ้าคนดีนะ ไปที่ไหนคนเขาก็ช่วยเหลือเจือจาน ถ้าคนคนไหนเป็นคนที่ไม่เอารัดเอาเปรียบ เทียบทำลายเขา ไปที่ไหนเขาบอกคนคนนี้เป็นคนไม่ดี ถ้าคนไม่ดี นีลกลิ่นของศีล กลิ่นของชื่อเสียง กลิ่นของการกระทำของเราไง ถ้ากลิ่นของการกระทำของเรามันจรจรายไปนะ กลิ่นของความดี มันก็หอมทวนลมไป กลิ่นการเห็นแก่ตัว กลิ่นของความชั่วมันก็ไปตามลมปากเขา

เห็นไหม ถ้าคนดี ไปที่ไหนเขาก็ชื่นชม เขาก็พอใจ เขาก็มีความสุขความสงบของเขา คนไหนเป็นคนไม่ดี ไปที่ไหนเขาก็หวาดระแวงของเขา นีลใจเราเสียสละกันเพื่อฝึกหัดขัดเกลาจิตใจของเราไง ขัดเกลาที่ไหนล่ะ การที่เสียสละจากมือเราไปใครเป็นคนคิด ใครเป็นคนทำ ถ้าไม่มีเจตนา ไม่มีความรู้สึกนึกคิดในหัวใจ มันจะเสียสละได้ไหม

ของของของเราหามา ของมันอยู่ในบ้านของเรา มันจะเคลื่อนย้ายไปไหนได้ ถ้าจิตใจเราไม่คิดก่อน แล้วจิตเราถึงได้เอาออกมาเสียดสะของเราเพื่อให้จิตใจของเราชัดเจนจิตใจของเรา เห็นไหม นี่แก้วสารพัดนึก

เวลาเราประพฤติปฏิบัติกัน ในพุทธศาสนาสอนถึงสิ้นสุดแห่งทุกข์ สอนให้สังขมร่วมเย็น เป็นสุขด้วยการเสียดสะ ด้วยการจุนเจือกัน เห็นไหม ด้วยการเรียกร้องความเป็นธรรมๆ ความเสมอภาค ความเสมอภาคของใคร ถ้าเขาไม่มีวุฒิภาวะ ความเสมอภาค เราเอาเสรีภาพ เอาชาติ เอาบ้านเมืองไปไว้กับคนที่ไม่มีวุฒิภาวะ เขาจะพาชาติไปได้อย่างไร

ฉะนั้น คนที่เขาบอกเรียกร้องเสรีภาพด้วยความน้อยเนื้อต่ำใจของเขา ด้วยจิตของเขาที่ไม่เป็นปกติ ความเป็นเสรีภาพของเขาก็ไปทำลายคนอื่น เห็นไหม ไปทำลายคนอื่น แต่คนที่จิตใจเขาเป็นธรรม นี่เขาเรียกร้องคุณงามความดีของเขา เขาเสียดสะของเขาเพื่อประโยชน์กับสังขมร่วมเย็นเป็นสุขของเขา นี่เป็นเรื่องของสังขม

แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนถึงเวลาชำระกิเลส ล้างในหัวใจ สิทธิเสรีภาพในใจ สิทธิเสรีภาพในใจ

นี่เวลาเราอยู่ในสังขม สังขมเขาต้องมีศีลธรรมจริยธรรม ถ้ามีศีล ๕ นี่นะ กฎหมายบังคับคนที่ทำผิด แต่เราไม่ได้ทำผิด เราทำคุณงามความดีของเรา นี่สิทธิเสรีภาพของเรา เราก็โดนรอนสิทธิไปด้วยจากคนที่เขาทำผิดพลาดของเขา ต้องมีกฎหมายบังคับเรา เราก็เป็นมนุษย์คนหนึ่ง ในสังขมนั้น ก็ต้องยอมรับกติกาอันนั้นไป เห็นไหม นี่สิ่งที่สังขม สังขมเป็นแบบนั้น แต่เวลาใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาตรัสรู้ธรรมขึ้นมา นี่ชำระกิเลสในหัวใจ สิทธิเสรีภาพที่นี้

สิทธิเสรีภาพ สิ่งที่มีมันร้อยรัดหัวใจเราไว้นี้ กิเลสตัดหาความทะยานอยากมันบีบคั้นหัวใจ มันรัดหัวใจอยู่ที่นี่ มันเป็นความทุกข์ความยากในใจ ถึงจะมีสมบัติล้านฟ้า ถึงจะมีคนยกยอปอปั้น ถึงเขามีคนยอมรับนับถือ แต่มันก็มีความทุกข์เผาผลาญใจมันไม่มีวันที่สิ้นสุด ถ้ามันไม่มีวันสิ้นสุด มันเกิดมาจากไหนล่ะ

นี่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนธรรม เห็นไหม แก้วสารพัดนึกๆ ถ้าใครนึกได้หยาบๆ ก็นึกได้แต่เรื่องของสังขม เรื่องของความเป็นอยู่ของเรา ถ้าใครนึกได้เรื่องละเอียด นึกถึงการเกิดและการตาย การเกิดและการตาย นี่เกิด เราเกิดมาจากไหน? เกิดมาจากอวิชชา เกิดมาจาก

ปฏิสนธิจิต เกิดในไข่ เกิดในน้ำคร่ำ เกิดในโอปปาติกะ เกิดในครรภ์ การกำเนิด ๔ จิตนี้มันต้องเกิด แน่นนอนไม่มีวันตาย จิตนี้มันเวียนตายเวียนเกิดของมันโดยธรรมชาติของมัน แต่เวลาเกิดมาเป็นมนุษย์เราได้สถานะของมนุษย์ขึ้นมาคนหนึ่ง ได้สถานะมนุษย์คนหนึ่ง แต่คนหนึ่งมันมาจากไหน ละ? มันมาจากกรรมเก่า กรรมเก่าที่สร้างผลมาอย่างไร มันเกิดมาในชาติปัจจุบันนี้ แล้วเวลาเกิด มาแล้ว เกิดมาพบพุทธศาสนา พุทธศาสนาสอนถึงสิ้นสุดแห่งทุกข์

ที่ไหนมีการเกิด ที่นั่นต้องมีการตาย ในเมื่อมีการเกิดมาแล้วมันต้องมีการตายแน่นอน แต่ถ้ามันชำระกิเลสแล้ว เป็นอิสรเสรีภาพแล้ว ถ้ามันไม่เกิดอีกต่อไป ถ้ามันไม่เกิดต่อไปมันก็ไม่มีการตาย เห็นไหม ถ้ามันไม่เกิดต่อไปแล้วมันจะเป็นสิทธิเสรีภาพที่ไหนละ? มันจะเป็นสิทธิเสรีภาพ ต่อเมื่อเรามีสติ นี้เราไม่รู้ต้นเหตุว่าการเวียนตายเวียนเกิด สิ่งที่ย่อยรัศใจ สาเหตุมันมาจากไหน เราเวียนตายเวียนเกิดโดยอวิชชา โดยความไม่รู้ ความไม่รู้เวียนตายเวียนเกิดภพชาติต่างๆ เวลาเวียนตายเวียนเกิดนะ ได้ภพชาติต่างๆ มา แล้วมันมาจากไหนเราไม่รู้

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา เห็นไหม อาสวกษยญาณทำลาย อวิชชาในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นไก่อตัวแรกที่เจาะฟองอวิชชาออกมา เป็นไก่อตัวแรกที่เจาะฟองกิเลสตัดหาความทะยานอยาก ทำลายอวิชชาออกมา “เราเป็นไก่อตัวแรก” เห็นไหม เวลาพราหมณ์ที่มีอายุมากมาต่อว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอายุน้อย เป็นหนุ่มเป็นแน่น ทำไมไม่เคารพบูชาผู้เฒ่าผู้แก่ที่เป็นพราหมณ์

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า “ในบรรดาสัตว์สองเท้า เราประเสริฐที่สุด เราไม่ เห็นการกระทำที่เราจะยกมือไหว้ใครได้เลย ถ้ายกมือไหว้ใครได้เลย ศีรษะเขาจะแตกเป็น ๘ เลี่ยง เขาจะมีกรรมของเขา” องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทำแบบนั้นไม่ได้ เพราะด้วยความเมตตา เขา แต่สังคมโลกบอกว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีทิวภูมิมานะ แต่ความจริงความเห็นมัน แตกต่างกัน เห็นไหม

ฉะนั้น เวลาที่เราว่าเหตุที่มันเกิดมันเกิดมาจากไหน ฉะนั้น เวลาเราทำบุญกุศล การเสียสละ กันนี้ เขาก็เรียกร้องสิทธิเสรีภาพ เรียกร้องความเห็นของสังคมเขา เขาต้องการความเสมอภาคของเขา โดยความที่เป็นไปไม่ได้

นี่คุณมันไม่เท่ากัน คนเกิดมามีเวรมีกรรมมาแตกต่างหลากหลายกัน แต่เวลาเรียกร้องสิทธิเสรีภาพที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสั่งสอนเราอยู่นี้ สั่งสอนว่าสิทธิเสรีภาพจากภายใน

สิทธิเสรีภาพจากหัวใจ แล้วถ้าสิ่งที่สิทธิเสรีภาพมันจะเป็นเสรีภาพได้อย่างไรล่ะ? มันจะเป็นเสรีภาพต่อเมื่อเรามีสติ ถ้าเรามีสติ เห็นไหม เราก็มีการกำหนดพุทฺโธ เรามีคำบริกรรม จิตมันคิด ร้อยแปดพันเก้า นั่นล่ะเครื่องร้อยรัดมันด้วยกิเลสตัดหาความทะยานอยาก มันฟุ้งซ่าน มันทุกข์ยาก มันก็บีบคั้นตัวมันเอง แล้วบีบคั้นตัวมันเอง มันจะแก้ไขตัวมันเองได้อย่างไรล่ะ มันจะแก้ไขตัวมันเองได้อย่างไร ใครจะชำระล้างกิเลสให้ใครได้ล่ะ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกมาให้ทำความสงบของใจเข้ามาก่อน ทำความสงบของใจเข้ามาถึงตัวมัน เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็กำหนดอานาปานสติ เขาบอกองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ได้กำหนดพุทฺโธ แล้วเราทำไมต้องมาพุทฺโธ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพระโพธิสัตว์ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ที่มีบารมีมหาศาล องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าฝึกหัดขึ้นมาก็ต้องกลับมากำหนดลมหายใจ อานาปานสติ เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังไม่รู้จักกรรมะ เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังเป็นพระโพธิสัตว์อยู่ มันยังไม่มีพุทฺโธ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงกำหนดอานาปานสติ

แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแล้ว วางกรรมฐาน ๔๐ ห้องไว้ กำหนดพุทฺโธ ธัมโม สังโฆ ถ้ากำหนดพุทฺโธ เราก็กำหนดถึงพ่อแม่ของเรา เรานึกถึงพ่อแม่ของเรา เป็นคุณงามความดี เรานึกถึงศาสดาของเรา เรานึกถึงต้นข้าวของเรา เรานึกถึงศาสดาของเรา พุทฺโธ พุทฺโธ เห็นไหม เพื่อไม่ให้จิตมันฟุ้งซ่าน มันคิดไปนอกเรื่องนอกราวที่มันจะเรียกร่องสิทธิเสรีภาพๆ มันดิ้นรนในใจของมันอยู่นี้ ให้มันพลิกกลับมานึกพุทฺโธ นึกถึงพ่อถึงแม่ พอนึกถึงพ่อถึงแม่ จากพ่อแม่มันก็จะเข้าสู่ตัวของเขาเอง

จากตัวพ่อแม่ เห็นไหม เราเกิดจากใคร? เราเกิดจากพ่อ จากแม่ เรามีศาสดาของเรา พุทฺโธ พุทฺโธ จนมันหดสั้นเข้ามาจนเป็นตัวมันเอง ตัวมันเองคือสัมมาสมาธิ คือมันเองคือตัวจิต ตัวมันเองคือตัวกวางสวะ คือตัวกพ แล้วตัวกพถ้ามันเกิดปัญญาขึ้นมา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนถึงวิปัสสนาญาณ วิปัสสนาๆ ให้จิตมันออกใช้ปัญญาของมัน ถ้าจิตมันออกใช้ปัญญา มันจะชำระล้างสิ่งที่ร้อยรัดในหัวใจ

ถ้าความเป็นสิทธิเสรีภาพโดยความไม่เห็นแก่ตัว มันไม่เห็นแก่ตัวเพราะมันทำลายตัวมันเอง แต่สิทธิเสรีภาพที่เราเห็นแก่ตัว เห็นแก่ตัว เห็นไหม เห็นแก่ตัว เห็นแก่ตน ทิฏฐิมานะ นี่เวลา

เกิดทิฏฐิมานะก็ว่าเป็นของเรา สรรพสิ่งก็เป็นของเรา เพราะมันเห็นแก่ตัวมันถึงทำลายตัวมันเอง โดย
ค้นหาความทะยานอยาก โดยความไม่รู้ตัว

แต่ถ้ามันไม่เห็นแก่ตัว นี่มันมีสติปัญญาเข้ามา มันรู้ทันตัวมันตลอด มันไม่เห็นแก่ตัว มัน
ไม่เห็นแก่สิ่งใด สรรพสิ่งไม่เป็นเรา ไม่มีสิ่งใดเป็นเรา ไม่มีสิ่งใดเป็นเรา ถ้าไม่มีสิ่งใดเป็นเรา แล้ว
เราไปพูดทำไม เราไปคิดถึงสิ่งไหนทำไม เราไปคิดถึงมรณานุสติทำไม ก็เราต้องระลึกไว้เพราะให้
มันทวนกระแสกลับเข้ามา ให้ความรู้สึกนึกคิดหุดสั้นเข้ามาสู่ตัวมันเอง

ถ้าเข้าสู่ตัวมันเอง มันจะไปปลดปล่อยสิ่งร้อยรัดในตัวมัน เห็นไหม นี่ลัทธิเสรีภาพมันอยู่
ที่นี่ ถ้าลัทธิเสรีภาพ ถ้ามันทำลายอัสวักขยญาณ อัสวักขยญาณเข้าไปทำลายอวิชชา เข้าไปทำ
ความไม่รู้ ถ้ามันรู้จักตัวมันเองด้วยความชอบธรรม เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้
เองโดยชอบ ความชอบธรรม ความชอบธรรมคือสัมมาทิฏฐิ ปัญญาชอบ งานชอบ เพียรชอบ
ความชอบธรรม

แต่ถ้าเราไม่ชอบธรรม นี่พลังงานคือตัวจิต สิ่งที่มีความคิดเกิดดับ นี่ใจมันไปรู้อย่างนอก สิ่ง
ข้างนอกมันก็มีค้นหาความทะยานอยากสอดเข้ามาเพราะมันมีสังโยชน์ นี่ค้นหาความทะยานอยาก
สอดเข้ามาระหว่างใจ ระหว่างพลังงานกับความคิด มันสอดเข้ามา มันร้อยรัดตัวมันเอง ร้อยรัดตัว
มันเองมันก็เห็นแก่ตัว

ความเห็นแก่ตัว ทำสิ่งใดก็ทำเพื่อตัวตน ทำสิ่งใดก็เพื่อทิฏฐิมานะอันนี้ ไม่ได้ทำอะไรเพื่อ
ธรรมๆ เลย ถ้าเพื่อธรรม ทำไมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นธรรมละ เป็นธรรมเพราะ
ชำระล้างกิเลสแล้วมันถึงเป็นธรรม แต่ของเรานี้กิเลสค้นหาความทะยานอยากในหัวใจมันเต็ม
หัวใจ มันเต็มหัวมันอยู่ แล้วมันจะเอาธรรมะมาจากไหนล่ะ? มันก็เอาความไม่รู้ไปศึกษาธรรม
แล้วก็เอาสิ่งที่เป็นธรรมะไปร้อยรัดตัวมันเอง กิเลสก็ร้อยรัด ทำโดยอ้าง ทำโดยบังเอิญ ทำโดย
อวิชชาอ้างอิง มันก็มาร้อยรัดมัน “สิ่งนี้เป็นธรรมๆ” มันอ้างอิงไปหมด เห็นไหม เพราะความเห็น
แก่ตัว มันเลยทำลายตัวมันเอง

แต่ถ้าไม่เห็นแก่ตัวนะเราตั้งสติของเราไว้ เห็นไหม สัจจะความจริง ความจริงก็คือความ
จริง ปัจจัยตัดตั้ง สันทิฏฐิโก ถ้ามันจะสงบมันก็สงบโดยสติสัมปชัญญะที่รู้ตัวทั่วพร้อม พร้อมกับ
ความสงบ ความสงบระงับใจ เวลาเกิดปัญญา ปัญญาเกิดจากภาสวะ เกิดจากจิต พอปัญญาเกิด
จากจิต จิตนี้ออกไปชำระล้างของมัน สิ่งที่จะเป็นอิสรภาพ เป็นเสรีภาพ เป็นภราดรภาพ ความ

เสมอภาค เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้เป็นพระอรหันต์ไปแล้ว เวลาสาวกสาวกจะเป็นพระอรหันต์ก็มีความเป็นพระอรหันต์ด้วยความเสมอกัน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็เป็นพระอรหันต์ พระสารีบุตร พระโมคคัลลานะ พระอุบาลีก็เป็นพระอรหันต์ เป็นพระอรหันต์ เสมอกันหมดเลย

แต่ด้วยองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสร้างสมบุญญานการมาเป็นพระโพธิสัตว์ สร้างบุญกุศลมากกว่า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงได้บัญญัติ ถึงได้ตั้งเขตทศกะไว้ ๘๐ องค์ มีความชำนาญการ ๘๐ วิชาการ ผู้ที่มีความชำนาญการแต่ละอย่างๆ แต่ความสะอาดบริสุทธิ์เสมอกัน นี้สิทธิเสรีภาพที่เท่ากัน เสมอกัน แล้วจะไม่มีมีการเบียดเบียนกัน จะไม่มีสิ่งใดๆ เลย สิทธิเสรีภาพที่นี้

เราเรียกร้องกันอยู่นะสิทธิเสรีภาพๆ แต่ด้วยมุมมองของตัวเอง ด้วยความเห็นของตัวเอง ด้วยความชอบใจของตัวเอง นั่นก็เป็นสิทธิเสรีภาพ ถ้าสิ่งใดมารอนสิทธิเรา รอนสิทธิเรา เราก็บอกสิ่งนี้ไม่ดี สิ่งนี้ไม่ดี เพราะมันรอนสิทธิของเรา แต่ในเมื่อเกิดมาในสังคม มนุษย์เป็นสัตว์สังคม เราอยู่ในสังคม สังคมก็ต้องมีกติกากฎเป็นธรรมดา มีกติกากฎเป็นธรรมดาเพราะได้อยู่กันด้วยความร่วมมือเป็นสุข แต่ในเมื่อมีความร่วมมือเป็นสุขแล้วเราต้องดูแลรักษาใจของเรา เพื่อปรารถนาสิ่งที่เรามีคุณธรรมในใจของเรา

จากทรัพย์สมบัติทางโลก นี้ทรัพย์สมบัติทางโลก จะมีอริยทรัพย์ ทรัพย์สมบัติที่ให้หัวใจนี้มีทรัพย์สมบัติติดหัวใจนี้ไป หัวใจมีทรัพย์สมบัติ เวียนตายเวียนเกิดก็เกิดมาอย่าให้มันทุกข์มันยาก อัดคัดขาดแคลนจนเกินไป แล้วถ้ามันมีคุณธรรมในหัวใจขึ้นมา เห็นไหม นี่มันมีสติ มีปัญญา มีมรรคญาณเข้าไปชำระล้างเรา มันจะสะอาดบริสุทธิ์ของเราขึ้นมา เราจะตื่นตื่น

เวลาหลวงตาท่านบรรลุธรรมที่วัดคอดอยธรรมเจดีย์ ท่านกราบแล้วกราบเล่า กราบแล้วกราบเล่า ท่านกราบอะไรนะ? ท่านกราบถึงบุญ ถึงคุณ ถึงความเห็นที่ว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมวินัยนี้ไว้ แล้วท่านบรรลุธรรม เห็นธรรมเหมือนนะ มันซึ่ง ซึ่งมากมาย

เราก็ปฏิบัติกันอยู่ที่นี่ เราพยายามของเรา ถ้าเมื่อไหร่เรารู้สึก เรารู้เราเห็นของเรานะ เห็นไหม สิทธิเสรีภาพอันนี้จะเกิดท่ามกลางหัวใจของเรา เอวัง